

Hot, avsked, fängelse, sexuella trakasserier, tortyr - i värsta fall mord

...drabbar fortfarande arbetstagare och fackligt aktiva! Detta sker i länder som skrivit under både FN:s och ILO:s deklarationer som reglerar mänskliga rättigheter som rätten till fackligt engagemang och schysta arbetsvillkor. Deklarationerna bygger på att medlemsstaterna efterlever de regler man kommit överens om. Något internationellt bestraffningssystem för kränkningar av de mänskliga rättigheterna i arbetslivet finns alltså inte. Därför måste vi alla reagera mot att de mänskliga rättigheterna i arbetslivet kränks.

Här hittar du kortfattad information om 2010 års rapport över kränkningar av fackliga rättigheter. På www.fackligarattigheter.nu finns med information, aktionstips om vad du kan göra för att stoppa kränkningarna och protestaktioner att skriva under.

LO-TCO Biståndsnämnd, Upplandsgatan 3, 111 23 Stockholm tel 08-796 28 80
info@lotcobistand.org, www.lotcobistand.org

COLOMBIA KINA HONDURASKUBA

fackliga
rättigheter
nu!

POLENSYDAFRIKA INDIENIRAKIRAN TUNISIENJEMEN ZIMBABWEBURMA

Om 2010 års rapport av kränkningar av fackliga rättigheter

Ur FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, artikel 23, över de grundläggande rättigheterna för en arbetstagarare:

”Envar har rätt att bilda och ansluta sig till fackföreningar till skydd för sina intressen.”

För att se till att mänskliga rättigheter i arbetslivet respekteras finns FN-organet ILO (International Labour Organization), som har till särskild uppgift att hantera frågor som rör arbetslivet. Vid ILO:s möten samlas regeringar, arbetsgivare och arbetstagarorganisationer. Detta ger organisationen en särskild tyngd. ILO:s åtta kärnkonventioner är den internationellt överenskomna minimistandaren för arbetsvillkor världen över.

ILO:s kärnkonventioner:

- Nr 29** Om tvångs- eller obligatoriskt arbete
- Nr 87** Om föreningsfriheten och organisationsrätten
- Nr 98** Om organisationsrätten och den kollektiva förhandlingsrätten
- Nr 100** Om lika lön för män och kvinnor
- Nr 105** Om avskaffande av tvångsarbete
- Nr 111** Om diskriminering vid anställning och yrkesutövning
- Nr 138** Om minimiålder för arbete
- Nr 182** Förbud mot värsta formerna av barnarbete

LO-TCO Biståndsnämnd 2010

Text: Agneta Carleson och Anna-Lena Lodenius

Grafisk form & layout: Ellinor Algin och Britt J. Myhren

Tryck: Tabergs Tryckeri AB

Framsida bild: AP Photo/Rebecca Blackwell

Fackföreningsrörelsen leder folkets kamp för demokrati i Guinea. Khadiatou Barrys man Alpha Oumar Diallo mördades av säkerhetsstyrkor vid en demonstration mot militärregimen den 28 september 2009

Denna skrift har finansierats av Sida. Sida svarar inte för innehållet.

Varje år presenterar världsfacket Internationella fackliga samorganisationen en rapport om kränkningar av de fackliga rättigheterna runt om i världen. Under 2009 mördades minst 101 personer av det enda skälet att de är fackligt engagerade. Ytterligare tiotusentals fackligt aktiva avskedades, fängslades, misshandlades, utsattes för sexuella trakasserier eller dödshot. Det handlar om lärare, sjuksköterskor, gruvarbetare, journalister, lantarbetare, hembiträden och många andra yrkesgrupper i den offentliga, privata och informella ekonomin.

Rätten att bilda och gå med i fackföreningar och att förhandla kollektivt skyddas av internationella konventioner om de mänskliga rättigheterna i arbetslivet. Det är oerhört viktigt att vi som är fackligt engagerade för fackliga och mänskliga rättigheter i Sverige också stödjer kampen för dessa rättigheter globalt.

Det handlar om solidaritet, men också om att värna de mänskliga rättigheterna i hela världen.

Vi hoppas på ditt engagemang i detta arbete!

Wanja Lundby-Wedin
LO:s ordförande

Sture Nordh
TCO:s ordförande

Lise Bergh
Svenska Amnestys generalsekreterare

VILKA ÄR MEST UTSATTA?

Från 140 av världens omkring 200 länder rapporterades om fall av kränkningar av de fackliga rättigheterna under 2009. Kränkningar är vanligast i enpartistater, nya eller sköra demokratier och länder som är indragna i eller nyligen varit med om krig eller andra våldsamheter. Men även demokratier som Sverige finns med i rapporten!

Det finns också grupper i arbetslivet som är speciellt sårbara. Till dessa hör barn som i strid med internationella konventioner tvingas arbeta i stället för att gå i skola. Andra utsatta grupper är migrantarbetare, det vill säga personer som flyttat till ett annat land för att arbeta, som får en svagare ställning på arbetsmarknaden på grund av språksvårigheter och bristande kännedom om villkoren i det nya landet.

Den som arbetar i andras hem är isolerad och hamnar lätt i en beroendeställning till sina arbetsgivare, allt fler kvinnliga hemarbetare utsätts för våld och övergrepp. Samma beroendeställning har också människor med otrygg anställning, det vill säga kontraktsanställning och dagarbete. Deras utsatta läge gör det svårt att utöva sina fackliga rättigheter i praktiken.

Ytterligare en grupp som uppmärksammas särskilt är de statsanställda t.ex. lärare. I många länder har inte offentliganställda strejkrätt eftersom deras arbete anses viktig för landet, vilket ILO därmed godkänner. Men några länder har begränsad strejkrätt för långt många fler yrkeskategorier än vad ILO tillåter.

Fängslad och torterad i Etiopien

I december 2009 frigavs läraren, facklige aktivisten och fyrabarnspappan Meqcha Mengisto från det ökända Kaliti-fängelset i Addis Abeba. Hans brott var att han engagerat sig i det demokratiska etiopiska lärarförbundet ETA. Meqcha Mengisto hade suttit inspärrad i nära tre år när han släpptes. Denna gång. Liksom många etiopiska fackliga aktivister har han avtjänat flera fängelsestraff för sitt fackliga arbete och utsatts för grova övergrepp. Den etiopiska regimen har också förbjudit ETA att verka och i stället bildat ett regimtroget lärarfack. Påtryckningar från fackliga organisationer världen över, ILO och Amnesty kan ha bidragit till att Mengisto blev fri. Fortfarande finns det många fackliga samvetsfångar i etiopiska fängelser.

VAD KAN JAG GÖRA?

Det finns mycket du kan göra för att stödja arbetstagare som kämpar för rätten att arbeta fackligt. Uppmärksamhet och internationellt stöd har räddat många fackligt aktiva från fortsatta kränkningar. Långsiktigt bidrar du också till en god samhällsutveckling. Fria fackföreningar är en viktig kraft för att utveckla demokratin och minska klyftorna mellan fattiga och rika. Det är därför som rätten att bilda och ansluta sig till fackföreningar är en av de grundläggande mänskliga rättigheterna.

AGERA VIA DIN FACKKLUBB

Från vilka länder kommer råmaterial, varor eller arbetskläder som används på din arbetsplats och hur är den fackliga situationen i dessa länder? Som fackklubb kan ni agera för att arbetsgivaren antar en uppförandekod eller etiska regler.

STÖD RENA KLÄDER

Nätverket Rena Kläder arbetar med att förbättra situationen för dem som tillverkar kläder och skor, bl a genom att ordna kampanjer och ta fram rapporter om förhållandena inom sko- och textilindustrin. Mer information på www.renaker.org.

DELTA I SOLIDARITETSKAMPAJER

Information om pågående, internationella protestaktioner finns på www.fackligarattigheter.nu

GÅ MED I AMNESTYS FACKLIGA NÄTVERK

Via nätverket kan du delta i mailkampanjer för fängslade fackliga kamrater. Anmälan via fackligagruppen@mail.amnesty.se

BILDA OPINION MOT KRÄNKNINGAR

Du kan delta i eller starta upprop på Facebook och Twitter mot kränkningar. Du kan också blogga eller skriva insändare.

HANDLA RÄTTVISEMÄRKT

Märkningen innebär att de som tillverkat varan har rimlig lön och fackliga rättigheter. Läs mer på www.rattvisemarkt.se.

STARTA EN STUDIECIRKEL

Lär dig mer om situationen för fackliga kamrater runt om i världen. Studiematerialet Global respekt finns på www.palmecenter.se.

SCHYST RESANDE

Många semesterresor går till länder där de fackliga rättigheterna kränks. Försök att agera medvetet även om du åker till sådana länder. Nätverket Schyst Resande med bl a fackföreningar och Svenska Kyrkan som medlemmar har tips om ansvarsfull turism på www.schystresande.se.

RAPPORTEN I KORTHET

Den globala finanskrisen har slagit hårt mot världens arbetstagare och uppskattningsvis har 10 miljoner arbetstillfällen försvunnit sedan 2007. Fackföreningarnas uppgift att försvara och föra fram fackliga rättigheter och schysta arbetsvillkor har därmed blivit än svårare. Inte sällan används krisen också som en förevändning att undergräva mänskliga rättigheter i arbetslivet.

Det tuffare klimatet på arbetsmarknaden speglas också i årets rapport över kränkningar av fackliga rättigheter. Rapporten omfattar totalt 140 länder. Bland annat ökade mordena på fackligt aktiva från 76 personer till 101, vilket motsvarar en ökning med hela 30 %.

Rapporten över kränkningar av fackliga rättigheter ges varje år ut av Internationella fackliga samorganisationen. IFS är en paraplyorganisation för världens fria och demokratiska fackliga organisationer och representerar 170 miljoner arbetstagare i 157 länder. Mer om rapporten finns på www.fackligarattigheter.nu

COLOMBIA

Colombia är världens farligaste land för fackligt aktiva, som av regimen klassas som gerillasoldater. 2009 mördades 48 fackliga i landet.

ZIMBABWE

Fackligt aktiva behandlas som kriminella av regimen och trakasseras ständigt. I november fängslades bland annat fyra ledare inom centralorganisationen ZCTU utan laglig grund.

TURKIET

Antalet rättsfall för att begränsa de fackliga rättigheterna ökar dramatiskt. Totalt greps 61 personer under året och dussintals fängslades.

FILIPPINERNA

ILO utreder anklagelser om mord och kidnappningar av fackföreningsmedlemmar. Ändå fortsätter det, vilket gör landet till ett av de farligaste för fackligt aktiva i Asien.

IRAN

De fackliga rättigheterna är kraftigt begränsade och strejker är förbjudna. Flera fackligt aktiva sitter i fängelse, bland dem Farzad Kamangar, lärarförbundet. Han avrättas sedan i maj 2010.

NORD - OCH SYDAMERIKA

Dödsfall 89
Dödshot 18
Tortyr och misshandel 16
Arresteringar 204
Fängelse 6
Uppsägningar 1 585

AFRIKA

Dödsfall 1
Dödshot 15
Tortyr och misshandel 175
Arresteringar 524
Fängelse 106
Uppsägningar 1 918

EUROPA

Dödsfall 0
Dödshot 2
Tortyr och misshandel 2
Arresteringar 64
Fängelse 26
Uppsägningar 239

ASIEN OCH STILLAHAVSOMRÅDET

Dödsfall 10
Dödshot 3
Tortyr och misshandel 302
Arresteringar 4 908
Fängelse 11
Uppsägningar 1 839

MELLANÖSTERN

Dödsfall 1
Dödshot 0
Tortyr och misshandel 8
Arresteringar 272
Fängelse 15
Uppsägningar 324